

Roman Marcinek

Marian Kornecki (1924-2001)

Ochrona Zabytków 54/4 (215), 464-465

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARIAN KORNECKI (1924–2001)

31 grudnia 2001 r. odszedł nagle dr Marian Kornecki, historyk sztuki, uczonek bez reszty oddany ratowaniu ojczystego dziedzictwa kulturowego, wybitny znawca architektury drewnianej, nieustrudzony inwentaryzator zabytków. Chętnie dzielił się swą ogromną wiedzą z wszystkimi miłośnikami przeszłości. Cierpliwie prostował ścieżki profesjonalistów i amatorów. Nie zabiegał o godności i zaszczyty. Największą satysfakcją dawała mu „praca własna, ale w dobrym towarzystwie”.

Marian Kornecki urodził się 24 marca 1924 r. w Krakowie, w rodzinie o długich tradycjach umiłowania Ojczyzny, Krakowa, pamiątek przeszłości. Jego ojciec — również Marian — zginął w 1942 r. w obozie Auschwitz; matka — Janina z Kowalskich — zmarła w 1976 r. W 1936 r. ukończył szkołę podstawową przy ul. Studenckiej w Krakowie, a do września 1939 r. — trzy klasy krakowskiego Liceum im. Jana III Sobieskiego. W pierwszych miesiącach okupacji uczęszczał na „kursy przygotowawcze do szkół zawodowych” (odpowiednik IV klasy gimnazjum), a w latach 1942–1943 uczestniczył w zajęciach Szkoły Przemysłu Artystycznego. Zagrożony wywozem na roboty do Rzeszy, w 1943 r. podjął pracę w administracji niemieckich kolei Ostbahn (kontynuował ją po wyzwoleniu, do 1947 r., jako urzędnik zmilitaryzowanej Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Krakowie). W latach 1943–1945 był żołnierzem Zgrupowania „Żelbet” Armii Krajowej.

W 1944 r. otrzymał tzw. małą maturę na kompletach tajnego nauczania. Po wojnie uzupełnił wykształcenie średnie w Liceum im. Adama Mickiewicza w Krakowie; w 1946 r. zdał egzamin dojrzałości. Był aktywnym działaczem harcerstwa, drużynowym 1. Krakowskiej Drużyny Harcerskiej (w 1990 r. jego zasługi uhonorowano Krzyżem Zasługi dla ZHP z Mieczami). W latach 1947–

1951 studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim; 15 stycznia 1951 r. uzyskał stopień magistra praw.

Bezpośrednio po studiach podjął pracę w Kierownictwie Odnowienia Zamków w Wiśniczu i Pięskowej Skale. Od lutego 1951 r. pracował w Wojewódzkim Urzędzie Konserwatorskim w Krakowie. Od 1953 r. pełnił funkcję zastępcy Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Po powołaniu do życia Zespołu Dokumentacji Zabytków w 1967 r. dodatkowo objął kierownictwo tej jednostki, działającej przy Urzędzie Konserwatorskim, a później w strukturze Wydziału Ochrony Zabytków Urzędu Miasta Krakowa (w l. 1975–1975 był kierownikiem Biura Dokumentacji Zabytków). W l. 1968–1975 redagował „Materiały i Sprawozdania Konserwatorskie Województwa Krakowskiego”. Podczas pracy w służbach konserwatorskich Marian Kornecki był nieustrudzonym propagatorem działań inwentaryzacyjnych, ewidencyjnych i dokumentacyjnych. Pozostawił po sobie tysiące dokumentacji, kart, fiszek, zapisek, zdjęć, szkiców, które dziś pomagają odtwarzać urodę nieistniejącego już świata; krajobrazu, który uległ zatraceniu za życia zaledwie jednego pokolenia. Charakterystycznym rysem jego działalności była zdolność dostrzegania wagi

zjawisk, które w tym czasie znajdowały się na marginesie zainteresowań świata nauki i konserwacji, np. problematyki ginącej bezpowrotnie architektury ludowej czy konieczności ratowania lekceważonych zespołów XIX-wiecznej architektury uzdrowskiej, którą wielu traktowało jako niegodny przechowania obcy nalot.

W tym miejscu trzeba wspomnieć o specyficznym sposobie dokumentowania, jaki stał się Jego (i współpracującego z nim prof. Janusza Bogdanowskiego) nawykiem. Każdy z nich prowadził mniej więcej od początku lat 50. notatniki z wyjazdów terenowych, a raczej szkicowniki, w których prócz zapisów rysowane były widoki ogólne zabytków, ich rzuty i detale. Z czasem rysunki nabrały rutynowej biegłości o dużych walorach dokumentacyjnych. Oczywiście, równoległe wykonywane były fotografie. Szczególnie skwapliwie dokumentowane były obiekty, których nie uwzględniał *Katalog zabytków*. Głównie były to pomijane lub niedostrzegane dworki i zespoły folwarczne, a także nieuważane dotąd budownictwo chłopskie, wówczas jeszcze powszechne.

Już w połowie lat 50. zwrócił uwagę na zanikające zabytki techniki wiejskiej, którym przemiany gospodarcze i społeczne oraz postęp techniczny musiały przynieść kres. Wraz z Januszem Bogdanowskim podjął prace inwentaryzacyjne w ramach ogólnokrajowej akcji prowadzonej przez Instytut Historii Kultury Materialnej PAN. W latach 1959–1961 opracowali dwa zeszyty *Katalogu zabytków budownictwa przemysłowego w Polsce*, dla powiatów krakowskiego i myślenickiego, które ukazały się drukiem. Niestety, inwentaryzacja zabytków techniki, organizowana przez IHKM PAN, została raptownie zakończona w 1979 r.; nigdy już do niej nie powrócono.

Od 1976 r. aż do przejścia na emeryturę był kierownikiem Pra-

cowi Dokumentacji Naukowej i Ewidencji Konserwatorskiej w PP Pracowni Konserwacji Zabytków w Krakowie. Pracownia podjęła pod jego kierunkiem nowatorskie prace nad ochroną krajobrazu kulturowego, jego badaniem i dokumentacją. Od początku lat 70. współpracował także z Ośrodkiem Dokumentacji Zabytków w Warszawie w zakresie ewidencji zabytków (zwłaszcza z południowej i południowo-zachodniej Polski). W latach 1980–1989 był rzeczoznawcą Grupy Roboczej ds. Konserwacji Zabytków i Muzealiów, przewodniczącym polskiego Zespołu ds. Ewidencji i Inwentaryzacji Zabytków.

W latach 1977–1978 ukończył studia podyplomowe na Uniwersytecie Jagiellońskim z metodologii badań nad sztuką. 16 grudnia 1988 r. uzyskał stopień doktora nauk historycznych za pracę *Kościół drewniane w Małopolsce. Zagadnienia uwarunkowań oraz systematyka typów i form architektury od średniowiecza do XX wieku* (promotor prof. Lech Kalinowski).

W 1990 r., już po przejściu na formalną emeryturę (30 VI 1990 r.), był współzałożycielem Regionalnego Ośrodka Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Krakowie, a potem jego wieloletnim konsultantem naukowym. Od 1993 r. był członkiem rady naukowej „Tek Krakowskich”.

Niezwykle aktywna praca zawodowa Mariana Korneckiego obejmowała wiele dziedzin. Równoległe z pracą w Urzędzie Konserwatorskim i PP PKZ, od 1954 r. do przejścia na emeryturę współpracował z Pracownią Inwentaryzacji Zabytków Instytutu Sztuki PAN jako inwentaryzator i redaktor (od 1959 r.) *Katalogu zabytków sztuki w Polsce*. Współpracując z prof. Tadeuszem Chrzanowskim, wydał drukiem 43 tomy katalogu. Inne nadal pozostają w maszynopisach.

W latach 1976–1991 Marian Kornecki był zatrudniony w Instytucie Sztuki jako adiunkt (pół etatu). Od 1981 r. przez kilkanaście lat prowadził wykłady z architektury i budownictwa drewnianego oraz konserwatorstwa w Kated-

rze Etnografii Słowian Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 1977 r. działał w Komisji Architektury i Urbanistyki Polskiej Akademii Nauk, w sekcjach Architektury Krajobrazu i „Architectura Militaris”. Od 1991 r. współpracował z Komisją Teorii i Historii Sztuki oddziału PAN w Krakowie.

Wśród kilkuset publikacji (ich wykaz można znaleźć w IX tomie „Tek Krakowskich”) najwyższy podziw budzi monumentalne dzieło opracowane wspólnie z Tadeuszem Chrzanowskim *Sztuka Ziemi Krakowskiej*.

Gdy w 1956 r. wznowiono wydawanie czasopisma krajoznawczego „Ziemia”, Marian Kornecki podjął z nim żywą współpracę jako redaktor działu sztuki, autor licznych tekstów popularyzujących zabytki i krajobraz kulturowy. Do jesieni 1958 r., do likwidacji pisma, ukazało się 25 numerów.

Przedmiotem Jego szczególnie zainteresowania, realizowanego z niezwykłym oddaniem i pasją przez dziesięciolecia, było drewniane budownictwo sakralne i ludowe. Owocami tych działań są m.in.: współudział w zaprogramowaniu i realizacji parku etnograficznego w Lipowcu, rozprawa doktorska o kościołach drewnianych w Małopolsce, monografia *Sztuka sakralna* w I tomie wydawnictwa *Kultura i natura w krajobrazie Jury*. Wydał także 105 zeszytów „Kościółów Drewnianych”, biuletynu Sekcji „Kościółów Drewniane” SHS i Regionalnego Ośrodka Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Krakowie. Na każde wezwanie służb konserwatorskich służył pomocą w wizjach lokalnych kościołów, opracowaniami eksperckimi i popularyzatorskimi.

Niestety, nie doczekał chwili, kiedy spełni się Jego wielkie marzenie — wpis małopolskich kościołów drewnianych na Światową Listę Dziedzictwa Kulturalnego UNESCO. Przygotowaniu tej dokumentacji poświęcił wiele czasu i starań. Kiedy w 2002 r. będziemy się cieszyć z tego wydarzenia, pamiętajmy, że to Jego wielka zasługa. Dopełnieniem dogłębnej

znajomości architektury drewnianej były prace związane ze sztuką średniowieczną, zwłaszcza zagadnienia związane z polskimi Madonnami, których ewidencja i systematyzacja były jedną z osobistych pasji doktora Korneckiego.

Nie sposób wyliczyć wszystkich pełnionych przez Niego funkcji, a tym bardziej honorowych tytułów i odznaczeń. Wystarczy wspomnieć, że był rzeczoznawcą ministra kultury w zakresie rewaloryzacji zabytkowych założeń urbanistycznych, zabytkowej architektury, założeń ruralistycznych i architektury drewnianej, wieloletnim członkiem Zarządu Oddziału Krakowskiego Stowarzyszenia Historyków Sztuki, od sześciu lat przewodniczącym Sekcji „Kościółów Drewniane”; przez kilka kadencji był też członkiem Prezydium Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS, a później jego członkiem honorowym. W latach 1980–1990 był członkiem „Solidarności”, a od 1989 r. członkiem początkowo ZBoWiD, a potem Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej.

Z pasją służył rodzinemu miastu, choćby jako wieloletni przewodniczący Komisji Programowania i Oceny Realizacji Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa (członek od 1990 r.). Muzeum Narodowemu w Krakowie przekazał — wraz z bratem — cenną kolekcję militariów ze zbiorów rodzinnych. Był jednym z nielicznych w kraju laureatów prestiżowego wyróżnienia w dziedzinie polskiego konserwatorstwa — Medalu im. Hanny Pieńkowskiej i Jerzego Łomnickiego oraz honorowym członkiem Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków. W 1995 r. za całokształt działalności w dziedzinie ratowania polskiego dziedzictwa kulturowego został odznaczony przez Prezydenta RP Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Nabożeństwo żałobne odprawiono 9 stycznia 2002 r. w kościele św. Anny w Krakowie, po czym trumnę złożono w rodzinnym grobowcu na Cmentarzu Rakowickim.